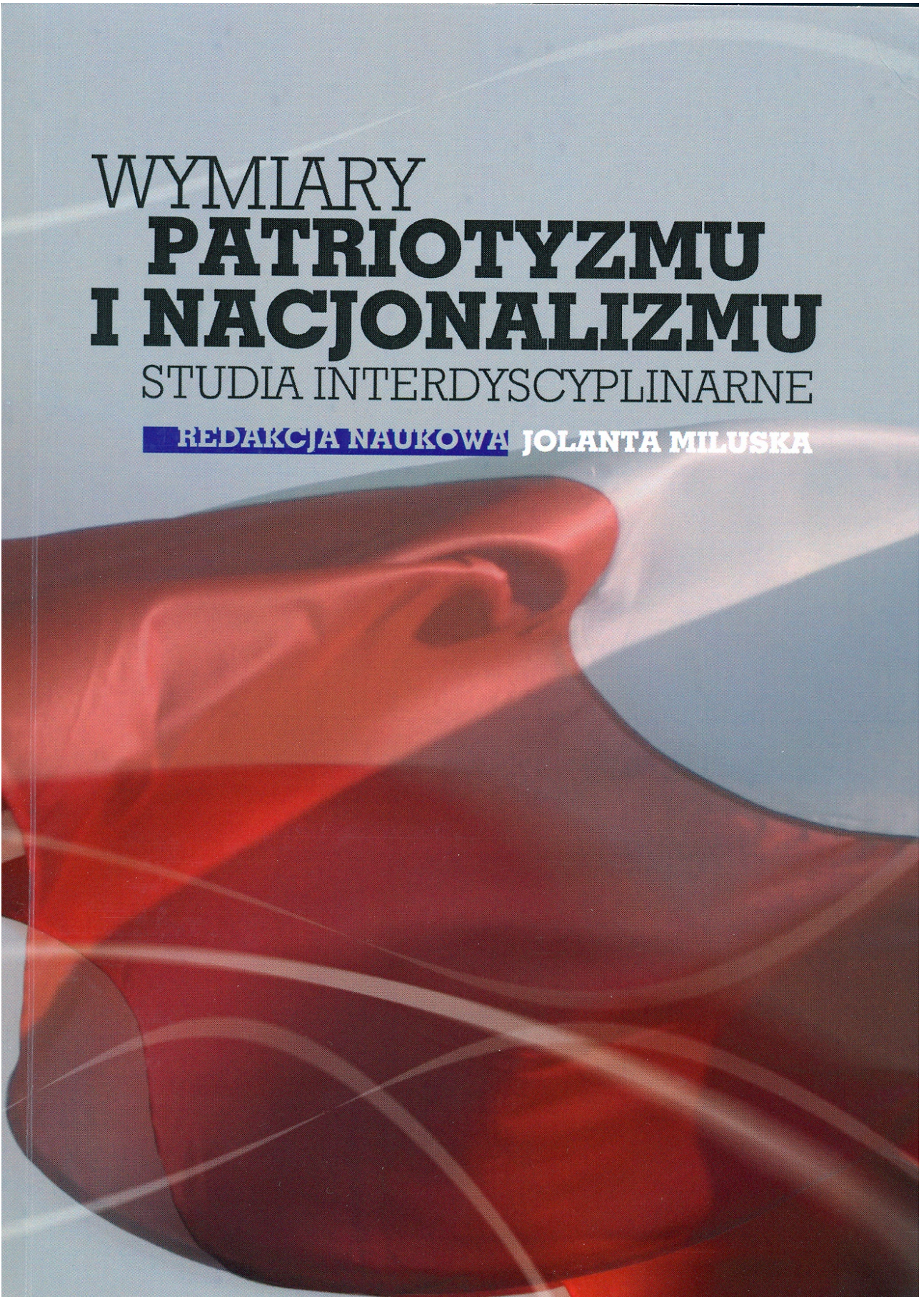

WYMIARY
**PATRIOTYZMU
I NACJONALIZMU**
STUDIA INTERDYSCYPLINARNE

REDAKCJA NAUKOWA JOLANTA MILUSKA

WYMIARY PATRIOTYZMU
I NACJONALIZMU

Studia interdyscyplinarne

Redakcja naukowa
Jolanta Miluska

MONOGRAFIA NR 166
INSTYTUT POLITYKI SPOŁECZNEJ I STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

ISSN 0239-7129

Przewodniczący Uczelnianej Rady Wydawniczej
Bronisław Słowiński

Recenzja
Zbigniew Blok

Redakcja naukowa
Jolanta Miluska

Redakcja
Agnieszka Czajkowska

Projekt okładki
Tadeusz Walczak

Skład, łamanie
Katarzyna Musiał

© Copyright by Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej
Koszalin 2009

WYDAWNICTWO UCZELNIANE POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ
75-620 Koszalin, ul. Raławicka 15-17

Koszalin 2009, wyd. I, ark. wyd. 28, format B-5, nakład 150 egz.
Druk: EXPOL, Włocławek

Spis treści

Część I Patriotyzm i nacjonalizm – zagadnienia ogólne

<i>Maciej Serwański</i> Patriotyzm przez pryzmat polityki historycznej	15
<i>Mirosław Mróz</i> Cnota patriotyzmu. Znaczenie pojęcia cnoty dla budowania postaw obywatelskich	29
<i>Mirosław Sobecki</i> Patriotyzm a wielowymiarowa tożsamość kulturowa	47
<i>Michał Polak</i> Patriotyzm w nauczaniu Jana Pawła II	63
<i>Jan Kruszyński</i> Nacjonalizm. Od idei po czyny	75
<i>Iwona Jakubowska – Branicka</i> Patriotyzm a nacjonalizm. Społeczne determinanty nacjonalizmu	93

Część II Oblicza patriotyzmu w Polsce

<i>Jacek Przybojewski</i> Konstytucyjne regulacje normatywne identyfikujące Rzeczpospolitą Polską jako dobro wspólne.....	109
<i>Paweł Stachowiak</i> Patriotyzm i nacjonalizm w dokumentach Kościoła rzymsko – katolickiego w Polsce po 1989 r.	123
<i>Joanna Sadowska</i> Idea „patriotyzmu socjalistycznego” w Polsce.....	143
<i>Jolanta Miluska</i> Autostereotyp narodowy i tożsamość narodowa jako przejawy patriotyzmu. Polskie <i>case study</i>	159
<i>Zbigniew Werra</i> Patriotyzm postrzegany przez młodzież szkół ponadgimnazjalnych województwa zachodniopomorskiego.....	171
<i>Andrzej Kowalczyk</i> Oblicza patriotyzmu lokalnego w okresie transformacji ustrojowej na przykładzie Zamojszczyzny.....	187

Część III Przejawy patriotyzmu na świecie

Jacek Krzysztof Danel

Szarpać sumienie Zachodu.... Wartości i patriotyzm Drugiej Wielkiej Emigracji 1945 – 1990 201

Elżbieta Lesiewicz

Rozważania o tożsamości i patriotyzmie Europejczyków..... 217

Tadeusz Miluski

Historyczne i społeczno – polityczne uwarunkowania tożsamości narodowej, patriotyzmu i nacjonalizmu na Litwie, Łotwie i w Estonii 229

Karolina Podgórska

Patriotyzm francuski w aspekcie różnorodności etnicznej i religijnej współczesnej Francji 243

Anna Popielarczyk – Pałęga

Współczesne rozumienie pojęcia patriotyzm w środowiskach polonijnych na przykładzie powojennej Argentyny 255

Iwona H. Pugacewicz

Przejawy postaw patriotycznych paryskich licealistów pochodzenia polskiego na przykładzie sekcji polskiej w Liceum Montaigne 269

Julia Sałacińska

„Ojczyzna” i „Родина” w narracjach biograficznych repatriantów z Kazachstanu. Analiza porównawcza słów – kluczy 287

Część IV Edukacja i wychowanie patriotyczne

Marian Kopczewski

Świadomość patriotyczno – obronna i jej kształtowanie..... 305

Bogusław Polak

Wychowanie patriotyczne w Polsce po przełomie 1989 r. – oczekiwania i stan rzeczywisty 317

Dorota Misiejuk

Patriotyzm w przekazie międzypokoleniowym. Analiza problemu na podstawie analizy przypadków 329

Ewa Pogorzała

Koncepcja kształcenia uczniów z grup mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce w kontekście pojęć „patriotyzm” i „nacjonalizm” 341

<i>Przemysław Adamczewski</i> Propaganda historyczna jako narzędzie edukacji patriotycznej	359
<i>Beata Stachowiak</i> www.patriotyzm- w-sieci.pl	379

Część V Nacjonalizm jako zjawisko społeczno – historyczne

<i>Ireneusz Koepke</i> „Słowiańskość” i nacjonalizm	391
<i>Czesław Partacz</i> Cztery destrukcyjne nurty europejskiego nacjonalizmu	407
<i>Mateusz Piskorski</i> Pojęcie narodu w myśli Jana Stachniuka i miesięcznika „Zadruga”	423
<i>Waldemar Popioł</i> Działania terrorystów islamskich jako skutek oddziaływania islamskiego fundamentalizmu religijnego i muzułmańskiego nacjonalizmu	435
<i>Barbara Kalinowska</i> Rola negatywnego stereotypu w utrwalaniu wzajemnych uprzedzeń na przykładzie stosunków polsko – niemieckich.....	451

Beata Stachowiak
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

www.patriotyzm-w-sieci.pl

Zamiast wstępu

Z pewnością tytuł tego referatu może zaskoczyć, zaciekać czy zmusić do refleksji. Być może ktoś będzie chciał wywołać ten adres w przeglądarce, najprawdopodobniej jednak wyświetli się mu komunikat: „Nie odnaleziono serwera. Spróbuj ponownie”, gdyż takiej strony nie ma na razie w Internecie, ale może w przyszłości? Oczywiście najlepiej byłoby, gdyby temat referatu zachęcił do refleksji, do chwili zastanowienia się chociażby nad tym: Czy i jak społeczeństwo informacyjne wpływa na postawy patriotyczne w społeczeństwie polskim? Jakie treści zawiera polskojęzyczny obszar Internetu w zakresie tematyki patriotycznej? Czy Internet może przysłużyć się edukacji patriotycznej? Co to znaczy być patriotą w społeczeństwie informacyjnym? Czy oprócz stron zawierających treści patriotyczne są w Internecie strony o zabarwieniu nacjonalistycznym czy wręcz szowinistycznym? Tych pytań można przytoczyć więcej, problematyka ta może stać się obszarem pogłębionej refleksji politologicznej, filozoficznej, socjologicznej, pedagogicznej, psychologicznej, itp.

Patriotyzm – co to jest?

W literaturze napotykamy wiele opisów pojęcia patriotyzm, według „Słownika wyrazów obcych”, patriotyzm to „miłość do ojczyzny, do własnego narodu połączona z gotowością ofiar dla nich”¹. Nieco szerszą definicję podaje Władysław Kopaliński, która określa patriotyzm jako „miłość ojczyzny, własnego narodu, połączoną z gotowością do ofiar dla niej, z uznaniem praw innych narodów i szacunkiem dla nich”². Podobne określenia możemy odnaleźć w Wikipedii i innych źródłach, jednak żadne z nich nie daje odpowiedzi na pytanie: Co oznacza patriotyzm w społeczeństwie informacyjnym?

---

¹ *Słownik wyrazów obcych*, praca zbiorowa, Warszawa 1997, str. 837.

² W. Kopaliński: *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem* cz. II, Warszawa 2007, str. 62.

Zastanówmy się więc, czy patriotyzm ery agrarnej był inny od patriotyzmu ery przemysłowej? Czy patriotyzm ery informacyjnej różni się od patriotyzmu ery przemysłowej? Z pewnością tak, patriotyzm w każdej z tych er był inny. Fakt ten jest związany przede wszystkim z tym, że ery te różniły się między sobą głównymi czynnikami wpływającymi na zbiorowość. W pierwszej fazie rozwoju społeczeństw o pomyślności decydował areał ziemi oraz środki do jej uprawy. W erze przemysłowej na sukces zbiorowości wpływały sposoby wytwarzania towarów przeznaczonych do konsumpcji, dostęp do surowców naturalnych oraz zgromadzonego kapitału. Natomiast w przypadku ery informacyjnej o pomyślności społeczeństwa decyduje dostęp do informacji oraz umiejętności jej przetwarzania i stosowania. To wiedza i informacja stają się głównym determinantem sukcesu. W myśl tych rozważań również patriotyzm musi się zmieniać, w tym i patriotyzm Polaków. I tak, gdy trwała era agrarna, patriotyzm polegał między innymi na utrzymywaniu ziemi w polskich rękach. Ten rodzaj postawy został opisany na kartach polskiej literatury, np. postać Benedykta Korczyńskiego z powieści Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem” czy też Józefa Ślimaka z „Placówki” Bolesława Prusa. Rewolucja przemysłowa w końcu dotarła także na ziemię polskie, zaczął się więc zmieniać polski patriotyzm. Walka o polskość toczyła się nie tylko w ramach utrzymania ziemi w rękach Polaków, ale także na gruncie warsztatów rzemieślniczych, kantorów, fabryk. Najdobitniej przemiana polskiego patriotyzmu została ukazana w filmie reżyserii Jerzego Sztwiertni „Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy”. Dzisiaj znowu jesteśmy świadkami kolejnego przełomu w rozwoju ludzkości, który niewątpliwie wpływa i jeszcze wpłynie na funkcjonowanie społeczeństw, w tym i społeczeństwa polskiego. Zmiany także będą dotyczyć rozumienia takich pojęć jak patriota, patriotyzm, postawa patriotyczna. Jaki będzie polski patriotyzm w tworzonej społeczności informacyjnej, na które działają procesy globalizacyjne? Jeszcze nie wiadomo. Z pewnością postawa patriotyczna będzie się wyrażać poprzez stosunek do informacji i wiedzy. Ale dokładnie trudno to określić. Te ciekawe problemy wymagają szerokiej dyskusji oraz głębokiej analizy, jednak ciągle rzadko są one podejmowane. Być może na podjęcie tej tematyki jest jeszcze za wcześnie, aczkolwiek coraz częściej prowadzona jest debata nad współczesnym patriotyzmem, w której jednak nie podkreśla się roli tworzącego się społeczeństwa informacyjnego w formowaniu postaw patriotycznych Polaków.

Debata nad polskim patriotyzmem

Obecnie w Polsce ma miejsce dyskusja nad obliczem współczesnego patriotyzmu. To ciekawa i zarazem wartościowa debata, która może w przyszłości okazać się przyczynkiem do rozważań nad patriotyzmem w społeczeństwie

informacyjnym. Analiza wypowiedzi na temat polskiego współczesnego patriotyzmu poszczególnych dyskutantów wskazuje jednak na to, iż ich stanowiska są ściśle związane z reprezentowaną opcją polityczną. To zauważalne. Poniżej zostaną przedstawione stanowiska prezentowane przez niektórych polityków, ludzi nauki, dziennikarzy, wychowawców.

Jednym z polityków, który zabrał głos w tej ogólnopolskiej dyskusji, jest Prezydent Lech Kaczyński, który, stawiając pytanie „Czy można w kilku słowach zdefiniować ów współczesny patriotyzm - patriotyzm XXI wieku?” – odpowiada – „To patriotyzm oparty na prawdzie i realnym myśleniu o przyszłości. Prawda, a więc umiejętność bycia dumnym z chlubnych momentów własnej historii, ale i umiejętność rozmawiania o sprawach, które przynoszą wstyd. Przyszłość, a więc świadomość tego, że Europa nowego tysiąclecia to Europa ścisłego związku narodowych państw, jednoczących się w oparciu o swoją różnorodność”³. Na temat współczesnego patriotyzmu wypowiada się także trafnie Jadwiga Staniszkis, która podkreśla, iż „patriotyzm to duma, a nie - wieczne poczucie krzywdy i zagrożenia”⁴. Jadwiga Staniszkis, rozwijając tę myśl, zadaje pytania: „Czemu też nie myślimy o patriotyzmie jako o walce o skok technologiczny w naszym kraju?” Czemu pozwalamy budować w Polsce system oparty na zgeneralizowanym braku zaufania (wszędzie taksometry, a w szaletach fotokomórki), a nie żądamy ulg podatkowych za baterie słoneczne na dachu (ich cena jest porównywalna z ceną taksometru!)”⁵. Pytania stawiane przez Jadwigę Staniszkis dają odbiorcom pewne wskazówki, dotyczące tego, jak można myśleć i mówić o współczesnym patriotyzmie. Jadwiga Staniszkis woła o nowocześniejszy patriotyzm, którego nam dzisiaj potrzeba. Na temat patriotyzmu wypowiada się także Władysław Bartoszewski, który stwierdza, iż „dla mnie patriotyzm jest czymś pozytywnym, postawą wolną od demagogicznych podniet, od paranoicznego węszenia za wrogiem...”⁶.

Dyskusja na temat patriotyzmu nie jest łatwa, bo i sam współczesny patriotyzm nie jest prosty. Zauważa to Jan Ołdakowski, mówiąc „Współczesny patriotyzm jest czymś bardzo trudnym. Współczesny patriotyzm zakłada dbanie o państwo, dbanie o instytucje państwowe, budowanie własnego udziału w ży-

³ L. Kaczyński: „Patriotyzm to prawda i odpowiedzialność”, Super Express z 12 lutego 2008 roku, http://www.se.pl/wydarzenia/kraj/patriotyzm-to-prawda-i-odpowiedzialnosc_50538.html z 13 sierpnia 2008 roku.

⁴ J. Staniszkis: „Patriotyzm to duma, a nie wieczne poczucie krzywdy”, źródło: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,88034,title,Jadwiga-Staniszkis-dla-WP-patriotyzm-to-duma,wid,10116715,felieton.html?ticaid=166cf> z dnia 14 sierpnia 2008 roku.

⁵ Tamże.

⁶ „Władysław Bartoszewski - po pierwsze przyzwoitość”, źródło: <http://www.ludzie.senior.pl/137,0,Wladyslaw-Bartoszewski-po-pierwsze-pryzwoitosc,2004.html> z dnia 27 sierpnia 2008 roku.

ciu społeczności lokalnych, udział w różnych organizacjach, dbanie o to, jak będzie wyglądał ten kraj za kilkadziesiąt lat. Zawsze przewrotnie mówię, że dzisiejszy patriota musi też segregować odpady”⁷. Szerzej o współczesnym patriotyzmie rozpisuje się Michał Cichoń, wymienia on kolejno „Współczesny patriotyzm to nieuchylanie się od płacenia podatków, gdyż dzięki nim nasze państwo może realizować wiele potrzebnych zadań. Współczesny patriotyzm to należycie wysokie uposażenia, które pozwoliłoby każdemu rzetelnie pracującemu godnie żyć. Współczesny patriotyzm to kupowanie wszelkich towarów dobrej jakości produkowanych w naszym kraju zamiast zaopatrywanie się w tańsze dalekowschodnie odpowiedniki. Współczesny patriotyzm to wzięcie udziału w wyborach, gdyż dzięki skreśleniu tego jednego krzyżyka niejednokrotnie mamy wpływ na rozwój naszego kraju przez wiele lat. Współczesny patriotyzm to „nie dawanie” i „nie branie” łapówek, gdyż skala korupcji w naszym kraju spowalnia naszą gospodarkę. Współczesny patriotyzm to niezaśmiecanie naszego kraju, to sprzątanie po swoim psie, to niewyrzucanie śmieci na dzikie wysypiska w lasach. Współczesny patriotyzm to zrzeszanie się we wszelkich organizacjach i w nich społeczne działania na rzecz poprawy rozwoju naszego kraju i poprawy życia współobywateli”⁸. Inaczej akcent rozkłada Marek Drzewiecki, pisząc o przejawach dojrzałego patriotyzmu, zwraca uwagę na to, że „sposób wyrażania patriotyzmu jest dosyć oczywisty w sytuacjach skrajnego zagrożenia ojczyzny ... Tymczasem w warunkach pokoju i niepodległości przejawy miłości ojczyzny są z reguły mniej heroiczne i oczywiste, ale chyba równie trudne. Patriotyzm na co dzień to bowiem solidne wypełnianie podstawowych obowiązków obywatelskich, jak np. pełnienie służby wojskowej, płacenie podatków, ochrona środowiska, własności i zasobów naturalnych, aktywna troska o honor ojczyzny i dobre imię rodaków”⁹. Wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu, a więc: znajomość historii, tradycji i wartości narodowych, troska o rozwój osobisty, troska o rodzinę, kompetentna aktywność zawodowa oraz rozważna aktywność społeczna i polityczna. Natomiast Marcin Bosacki podkreśla „Patriotyzm to chęć działania na rzecz dobra wspólnego. Kiedyś wymagało to walki na barykadach czy drukowania bibuły. Dziś polega, owszem, na rozwijaniu swej kariery w kraju lub trosce o zabytkowe kapliczki

⁷ Zapis wywiadu (Salon polityczny Trójki) z Janem Ołdakowskim z 1 sierpnia 2008 roku, źródło: <http://www.pis.org.pl/article.php?id=13131&st=2> z dnia 13 sierpnia 2008 roku.

⁸ M. Cichoń: Współczesny patriotyzm, źródło: <http://staremiasto.krakow.platforma.org/modules.php?name=News&file=article&sid=147> z dnia 13 sierpnia 2008 roku.

⁹ M. Drzewiecki: „Wychowanie patriotyczne dzisiaj. Jak kochać Ojczyznę?” źródło: http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/ID/wychowanie_patriotyczned.html z dnia 13 sierpnia 2008 roku.

i kirkuty. Polega też na wielu niepozornych rzeczach – dokładaniu grosza do akcji charytatywnych dla ubogich dzieci, na ocaleniu smaku polskich jabłek czy chlebów przed zalewem fast foodowej szmiry, na robieniu dobrych gazet zamiast kopii „Bildu”, na odbudowie estetycznej miast i wsi zniszczonych przez architekturę PRL¹⁰.

A jaki jest polski patriotyzm, jaka jest jego kondycja? Pewnych informacji na ten temat dostarczają nam badania przeprowadzone przez TNS OBOP w latach 2003-2006. Np. sondaż TNS OBOP¹¹ z listopada 2004 roku przyniósł informacje dotyczące postaw Polaków w stosunku do świąt narodowych. I tak, okazało się, że 63% respondentów poprawnie kojarzyło datę 11 listopada z wydarzeniami historycznymi, ale aż 23% udzieliło odpowiedzi *trudno powiedzieć*. Ponadto, aż 31% respondentów przyznało, iż ma w domu flagę biało-czerwoną, jednak autorzy twierdzą, że ten wynik może być nieco zawyżony. Na podstawie obserwacji okazuje się, że w mniej niż 10% mieszkań i domów w miastach i na wsi wywiesza się flagę narodową w dniach świąt narodowych. Autorzy raportu zwracają uwagę na zjawisko podciągania odpowiedzi pod społeczne wzorce „dobrego obywatela”, „dobrego Polaka”. Postawa patriotyczna przejawia się także w udziale w życiu obywatelskim¹², okazuje się, iż tylko 9% należy do jakiejś organizacji, stowarzyszenia lub komitetu, a 18 % badanych w ostatnim roku wzięło udział w zebraniu w sprawach publicznych, w miejscu pracy lub poza nim. Te wyniki nie nastrajają optymistycznie, wskazują na to, iż Polacy nie są specjalnie zainteresowani życiem obywatelskim – potwierdza to również niska frekwencja w wyborach, referendach w naszym kraju. Dane Państwowej Komisji Wyborczej wskazują na to, iż w wyborach do parlamentu w roku 2001 wzięło udział 46,3% obywateli, w roku 2005 40,6%, a w ostatnich wyborach 53,9% obywateli polskich. O ile frekwencja wyborcza nie jest wysoka, to udział w referendach jest dość mizerny, spójrzmy na dane, rok 1996 – referendum „uwłaszczeniowe” 32,4%, a „prywatyzacyjne” – 32,4%, natomiast rok 1997 – referendum „konstytucyjne” – 42,86% i ostatnie referendum „akcesyjne” z roku 2003 – frekwencja 58,85%. To powinno budzić refleksję nad kondycją polskiego patriotyzmu. Jedną z refleksji, która się nasuwa, jest ta, iż patriotyzm w formie pospolitego ruszenia nie wystarczy, aby budować nowoczesny, liczący się na arenie międzynarodowej, kraj.

¹⁰ M. Bosacki: *Patriotyzm rozwoju czy patriotyzm dziedzictwa?*, źródło <http://wyborcza.pl/1,76842,3843618.html> z dnia 14 sierpnia 2008 roku.

¹¹ Sondaż ten został przeprowadzony w dniach 4 – 7 listopada 2006 roku na ogólnopolskiej, losowej, reprezentatywnej próbie 1005 mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej. Maksymalny błąd pomiaru dla tej próby określono na +/- 3,1%.

¹² Sondaż ten przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 1004 mieszkańców Polski w wieku powyżej 15 roku życia w dniach 25-27 października 2003 roku.

Portale i wortale patriotyczne i narodowe

W polskojęzycznej przestrzeni Internetu jest wiele stron poświęconych Polsce, Polakom, stronom ojczystym, historii kraju, osiągnięciom naszego państwa. Są także i strony organizacji, stowarzyszeń, których jednym z celów jest szerzenie patriotyzmu wśród Polaków, umacnianie dumy narodowej itd. Jeżeli chodzi o organizacje, to ich przekrój jest bardzo zróżnicowany, dlatego też, aby nie wyróżniać żadnej z nich, w podrozdziale tym nie zostaną omówione konkretne strony internetowe. Wybór przedstawionych poniżej portali¹³ i wortali¹⁴ jest poniekąd losowy.

<http://www.dumnizpolski.pl> – czyli pozytywnie o Polsce i Polakach. Jak informują twórcy, jest to „portal patriotyczny dla młodych Polaków, opisujący fakty, z których Polacy mogą być dumni”¹⁵. Autorzy: Maciej Woźniak, Aleksandra Mucha, Piotr Kapuściński, Paweł Majchrzak zastrzegają, że portal jest na razie w fazie testów i tworzenia zespołu redaktorskiego. Miejmy nadzieję, iż za jakiś czas inicjatywa wyjdzie poza fazę prób. Pomysł jest ciekawy i skierowany do młodych odbiorców. W menu strony możemy sobie wybrać właściwą kategorię i od razu znajdujemy powody do dumy z bycia Polakiem, wśród dostępnych kategorii są: Polscy Nobliści, Polska Historia, Polskie Firmy, Polski Sport, Warto Zwiedzić, Społeczeństwo, Polska Kuchnia itd. Pewne teksty mogą zdziwić, np. w Kuchni Polskiej pierwszą propozycją jest polska pizza Natalii.

Strona także zawiera reklamy i linki sponsorowane. To zrozumiałe, gdyż tworzenie portalu oznacza oczywiście koszty. Są jednak pewne zgrzyty, np. przy tekście o polskim diamencie spod Ożarowa jest link do firmy produkującej

---

¹³ Wg Wikipedii „portal, to internetowy serwis informacyjny poszerzony o różnorodne usługi internetowe, dostępny z jednego adresu internetowego. W intencji twórców ma to zachęcać użytkowników do ustawienia adresu portalu jako strony startowej w przeglądarce WWW i traktowania go jako bramy do Internetu. Zazwyczaj portal zawiera informacje będące przedmiotem zainteresowania szerokiego grona odbiorców. Jako przykładową treść portalu można podać: dział aktualnych wiadomości, prognoza pogody, katalog stron WWW, chat, forum dyskusyjne oraz mechanizmy wyszukiwania informacji w nim samym lub zewnętrznych zasobach Internetu (wyszukiwarki internetowe).” Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Portal_internetowy dnia 27 sierpnia 2008 roku.

¹⁴ Wg Wikipedii „wortal, portal wertykalny (ang. vertical portal) – portal wyspecjalizowany, publikujący informacje z jednej dziedziny, tematycznie do siebie zbliżone, np. dotyczące muzyki, filmu, programów komputerowych. Nazwa ma stanowić przeciwstawienie do zwykłego portalu, obejmującego szeroki zakres tematyczny (horyzontalnego), a przy okazji podkreślać wyższą jakość udostępnionych zasobów, jednak nie przyjęła się szeroko”. Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wortal#Wortal> z dnia 27 sierpnia 2008 roku.

¹⁵ Źródło: <http://www.dumnizpolski.pl> z dnia 13 sierpnia 2008 roku.

pojemniki na śmieci. Niestety, zdarzają się też i błędy ortograficzne, coż polska ortografia może i jest nieco skomplikowana, ale na portalu Dumni z Polski nie powinny się one pojawiać. Jak na każdym portalu jest i forum dyskusyjne, w dyskusji ogólnej jest najwięcej wątków, ale czy zawsze mają patriotyczny charakter? Raczej nie. W okresie wakacyjnym portal ten nie jest systematycznie aktualizowany, np. ostatnie wpisy w dniu 14 sierpnia 2008 roku były sprzed miesiąca. Mimo tych niedociągnięć, portal Dumni z Polski jest ciekawą inicjatywą tym bardziej, że internauci mogą sami podawać powody do dumy z tego, że są Polakami. Portal ten nie ma narodowego, a tym bardziej nacjonalistycznego charakteru.

<http://wierni-ojczyźnie.pl> – czyli Wierni Ojczyźnie, I Ty bądź Wierny Ojczyźnie. Twórcy portalu przedstawiający się tajemniczo jako Wierna Załoga deklarują, iż strona internetowa jest „projektem, który ma na celu szerzenie patriotycznej świadomości wśród Polaków oraz odświeżenie znaczenia słowa „patriota”¹⁶. Jak podkreślają „nie jest ważna religia i poglądy, które wyznajesz. Nie liczy się Twój wiek czy kolor skóry. Ważne byś czuł się Polakiem i byś nawet w dobie rosnącej globalizacji pamiętał, że twoją ojczyzną jest nie tylko Ziemia lub Europa, ale także Polska. Potęga tkwi w jedności, nie w podziałach”¹⁷. Inicjatywa Wierni Ojczyźnie powstała 21 maja 2008 roku, celem jej działalności jest: poznanie historycznych faktów i ciekawostek - zazwyczaj pomijanych, umożliwienie wymiany poglądów między przedstawicielami różnych środowisk, stworzenie nowej definicji pojęcia „patriota”, zapewnienie warunków do swobodnej dyskusji. Obecnie przez Wiernych Ojczyźnie zostały podjęte następujące projekty: organizacja sesji historycznych i stworzenie komiksu i kanału filmowego. Jak zazwyczaj na takich portalach jest forum dyskusyjne, wśród wątków obecnych w sierpniu można znaleźć „Emigracja i emigranci”, a wśród zamieszczonych tam tematów, np. „Czy emigrant jest wierny Ojczyźnie?” lub „Doświadczenia emigranta”, natomiast w obszarze tematycznym „Wiara i wierzenia” znajduje się wątek „Gdzie podziało się piekło?”

<http://patriotism.wikidot.com> – Patriotism Tommorow – to międzynarodowy projekt, którego głównym celem jest dyskusja nad patriotyzmem. W skład tego projektu wchodziła: międzynarodowa wystawa sztuki aktualnej, panel dyskusyjny oraz portal internetowy. Projekt ten zakończył się w roku 2007, aczkolwiek strona nadal funkcjonuje w Internecie.

<http://www.ojczyzna.pl> – Ojczyzna.pl, twórcy określają ten portal jako polski i katolicki, reprezentowana jest na nim myśl narodowo-katolicka. Możemy za jego pośrednictwem zapoznać się z wypowiedziami, wywiadami, rozmowami osób duchownych, pracowników naukowych na tematy związane z Polską,

¹⁶ Źródło: <http://wierniojczyźnie.pl> z dnia 13 sierpnia 2008 roku.

¹⁷ Tamże.

Europą, kwestiami religijnymi. Jak stwierdzają autorzy tej strony „...jest portalem o profilu katolicko–narodowym. Znaczy to, że chcemy propagować w naszym portalu wartości, które są z Polską ponad 1000 lat i dzięki którym istniejemy jako naród do dzisiaj”¹⁸. Na stronie znajdują się linki do pism: Niedziela, Myśl Polska, Nasza Polska, Nasz Dziennik. Na forum dyskusyjnym w sierpniu 2008 roku były dwa główne nurty tematyczne: „O naprawie Polski” oraz „Zapiski Polaków”. W pierwszym bloku tematycznym mamy następujące wątki: „Polska dla Polaków”, „Gdzie diabeł nie może”, natomiast w „Zapiskach Polaków” odnajdujemy „Zapiski Polaka Patrzącego Inaczej”, „Przyśpieszenie”, „Bez irytacji zgiełku”. Na portalu możemy także znaleźć linki do wybranych blogów, np. Jerzego Urbanowicza. W ramach Ojczyzna.pl stworzono też bibliotekę im. Feliksa Koniecznego, jednak wybór dostępnych pozycji jest skromny.

<http://zarzew.pl/news.php> – Nasza Ojczyzna, na stronie głównej Administracja strony zwraca się do internautów „W czasach gdy zanika duch patriotyzmu w narodzie, gdy Bóg, Kościół, Ojczyzna, Tradycja są wypierane przez wszechobecny ateizm, antyklerykalizm, kosmopolityzm i modernizm. Gdy ludzie w gonitwie za luksusowym życiem zapominają o Ojczyźnie. Gdy dla wielu Ojczyzna to już tylko puste słowo, nic nie znaczące słowo. Znalazła się garstka osób, które stwierdziły, że trzeba coś zrobić, aby chociaż trochę zapobiec tym procesom. Dlatego też nasz portal stał się odskocznią od poprawnego politycznie świata. Polacy! Naszą wspólną pracą dążmy do zbudowania Katolickiego Państwa Narodu Polskiego, państwa stanowiącego filar europejskiej cywilizacji łańskiejskiej. Razem możemy zbudować Wielką Polskę!”¹⁹. Na stronie odnajdujemy Dekalog Polaka, dostęp do cytatów o Polsce, Narodzie i Ojczyźnie. Możemy także się zapoznać z wynikami ankiet, wypowiedać się na forum, dodawać własne artykuły. Portal ma charakter narodowo-katolicki.

Tak jak podano wcześniej, dobór portali jest losowy. Przykładów można wymieniać więcej, chociażby portal Patriota.pl²⁰. W Internecie napotykamy także portale o tematyce polskiej, ale o zabarwieniu innym niż patriotyczny, np. portal narodowo-radykalny Nacjonalista.pl²¹, portal Polska.pl²² informujące o naszym kraju, propagujące wiedzę o dziedzictwie narodowym, przyrodzie, literaturze. Jest też wiele miejsc, w których można dyskutować, niekoniecznie musi to być portal ściśle związany z treściami patriotycznymi. Na największych polskich portalach internetowych toczy się wiele dyskusji, również na tematy patriotyczne. I tak na portalu Onet.pl w dniu 26 sierpnia 2008 roku dotyczyły się

¹⁸ Źródło: http://www.ojczyzna.pl/O_PORTALU.htm z dnia 18 sierpnia 2008 roku.

¹⁹ Źródło: <http://zarzew.pl/news.php> z dnia 19 sierpnia 2008 roku.

²⁰ Źródło: <http://www.patriota.pl> z dnia 27 sierpnia 2008 roku.

²¹ Źródło: <http://www.nacjonalista.pl> z dnia 27 sierpnia 2008 roku.

²² Źródło: <http://www.polska.pl> z dnia 27 sierpnia 2008 roku.

następujące dyskusje związane tematycznie z Polską, np. „Bezrobotna Polska”, „Opinie Polaków”, a na Wirtualnej Polsce dyskutowano nad następującymi tematami „Polak musi czuć się Polakiem”, natomiast na portalu Gazeta.pl dotyczyła się dyskusja na temat „Warto wracać do Polski”.

Końcowe refleksje

Media pełnią ważną rolę w krzewieniu postaw patriotycznych, kiedyś wykorzystywano jedynie czasopisma, ulotki, książki. Później w proces ten wprężono radio, następnie telewizję, od kilku lat także i Internet. Stosowanie nowych środków jest szczególnie ważne dla młodego pokolenia. Jak wskazują dane statystyczne, zdecydowana większość młodych ludzi regularnie korzysta z Internetu do komunikacji z innymi osobami oraz do pozyskiwania informacji. Dlatego też nie można lekceważyć roli portali internetowych w krzewieniu patriotyzmu, tym bardziej, że dostęp do nich jest przez 24 godziny, 7 dni w tygodniu oraz z każdego punktu na kuli ziemskiej, gdzie jest Internet. Ta dostępność jest szczególnie ważna w dobie Europy bez granic, w dobie globalizacji.

Kończąc, wydaje się, iż należałoby rozważyć stworzenie portalu tematycznie związanego z problematyką współczesnego patriotyzmu pod patronatem Prezydenta RP, Premiera lub Parlamentu.